

 ĐURO ĐAKOVIĆ

 TVORNICA PUMPI I ARMATURA DARUVAR

MILANA BASIĆA 11 — 43500 DARUVAR — YUGOSLAVIA
TELEFON: (046) 31-444, 31-251 — TELEX: 23-940 — YU MPD DA

„NEPOZNATI DARUVAR“

Izložba fotografija
„Nepoznati Daruvar”

MUZEJ GRADA ZAGREBA
3. - 15. lipnja 1986.

ORGANIZACIJA IZLOŽBE:

MUZEJ GRADA ZAGREBA
FOTO SAVEZ HRVATSKE i
FOTO KLUB DARUVAR

POKROVITELJ IZLOŽBE:

SOUR »ĐURO ĐAKOVIĆ«
RO »MPD« TVORNICA PUMPI I ARMATURA DARUVAR

IZLOŽBU PRIPREMIO:

DRAGO BIŽELJ, član Foto kluba Daruvar

KATALOG UREDIO:

DANKO ŠORAK

PRIJEVOD:

KSENIJA ČUBRILOVIĆ

TISAK:

ŠTAMPARIJA »OGNJEN PRICA« DARUVAR

NAKLADA:

800 PRIMJERAKA

NEPOZNATI DARUVAR

U našem se gradu u posljednje vrijeme sve više osjeća nastojanje da se raznim kulturnim sadržajima unaprijedi donedavno prilično zanemareni kulturno-umjetnički život. Izložba fotografija pod nazivom Nepoznati Daruvar ozbiljan su prilog takvim nastojanjima. Autor reprodukcija odabranih crteža, razglednica, slika i gravira Drago Biželj prikupio je i predstavio 36 radova u kojima ilustrira manje poznatu prošlost Daruvara od osnutka grada pa do 1. svjetskog rata. U taj svoj rad uložio je zanos vrijednog istraživača prošlosti Daruvara, smisao za odabiranje svega što je vrijedno i umjetnički interesantno i dugotrajni rad na proučavanju i istraživanju arhivske građe. Odabrane dokumente obradio je na osebujan i umjetnički nadahnut način, pri čemu su njegove reprodukcije dobile odgovarajuću patinu prošlih vremena.

Autor je počeo pratiti povijest Daruvara od postanka grada, što znači da se morao zadržati na najznačajnijem događaju koji je bio presudan za dalji razvoj cijeloga kraja. To je dolazak grofovske porodice Jankovića na ovo područje, zapravo gradnja njihova dvorca. Već 1765. godine dobiva naselje Podborje, neugledno i zapušteno selo, ime Daruvar prema mađarskom imenu ždrala što ga je porodica Jankovića imala u svom grbu. Na brežuljku iznad prostranih močvarnih šuma gradi Antun Janković od 1771. do 1777. prema nacrtu bečkih arhitekata svoj dvorac oko kojega se postepeno počela stvarati jezgra današnjeg grada.

UNBEKANNTES DARUVAR

Immer mehr fühlt man in unserer Stadt eine Anstrengung, das bisher vernachlässigte kulturelle und künstlerische Leben mit neuen Gehalten zu bereichern. Eine Photographieausstellung unter dem Titel Unbekanntes Daruvar ist ein ernster Beitrag zu solchen Bemühungen. Der Autor von Reproduktionen der ausgewählten Zeichnungen, Ansichtskarten, Bilder und Gravüren, Drago Biželj, sammelte und stellte vor insgesamt 36 Arbeiten, in denen er eine nicht so bekannte Vergangenheit Daruvars zwischen der Stadtgründung und dem I Weltkrieg schildert. Er setzt in sein Werk Begeisterung eines tüchtigen Forschers der Vergangenheit Daruvars, seinen Sinn für alles, was von künstlerischer Bedeutung ist, sowie ausdauernde Arbeit an Archivakten ein. Ausgewählte Dokumente bearbeitete er auf eine eigentümliche künstlerische Art, wodurch seine Reproduktionen entsprechende Patina der vergangenen Zeiten erwarben.

Der Autor folgt der Geschichte Daruvars von der Stadtgründung, was bedeutet, dass er unbedingt auch das wichtigste Ereignis der spätigen Entwicklung dieser Gegend erwähnen musste. Es handelt sich um Grafenfamilie Janković, beziehungsweise um den Bau ihres Schlosses in dieser Gegend. Schon im Jahre 1765 wird ein unbekanntes und unentwickeltes Dorf Podborje — Daruvar benannt, und zwar nach dem ungarischen Wort für Kranich, den Familie Janković in ihrem Wappen hatte. Auf einem Hügel über sumpfige Wälder baut Antun Janković von 1771 bis 1777 nach dem Entwurf Wiener Architekten sein

Vrijedne podatke o novopodignutom dvorcu i parku oko njega pa i o ostalim obilježjima grada zabilježio je u svom putopisu »Historijski i geografski opis Kraljevine Slavonije, Vojvodine i Srijema« njemački istraživač Vilhelm von Taube. Knjiga je izašla u Leipzigu 1777. godine, dakle u godini kad je dovršena gradnja dvorca, što znači da je Taube na licu mjesta pratio završne radove. Pisac potanko opisuje dvorac i navodi da još nisu dovršene prateće zgrade za služinčad i goste. Isto tako potanko opisuje prekrasni park koji bi prema njegovu navodu trebao biti dovršen 1780. godine.

Daruvarski dvorac prema njegovu opisu spada u najljepše u Slavoniji pa nije čudo što ga nalazimo na brojnim crtežima i gravirama onoga vremena. Zbog toga izložba Nepoznati Daruvar posebnu pažnju posvećuje upravo dvorcu i njegovoj okolini.

Taube spominje da se oko dvorca razvija pravilno građeno naselje s nekih 60 kuća i dvije crkve. Ne govori o izgledu naselja, ali se iz drugih izvora znade da se radilo o neuglednim obiteljskim kućama i nešto boljim vlastelinskim zgradama. Autora više zanimaju brojni topli izvori od kojih je jedan uređen već 1762. Tu su makedonski majstori sagradili kupke sa četiri kupelji a uz njih je sagrađeno i svratište. Ovamo su prema navodima Taubea dolazili na liječenje vojnici iz cijele Slavonije pa je za njih Antun Janković sagradio kasarnu u kojoj su stanovali. Taube spominje i tragove rimskog kupališta i pretpostavlja da ga je uništio potres.

Biželjeva izložba posvećuje i tom razdoblju posebnu pažnju pa veći broj reprodukcija govori o prvim ku-

Schloss, in wessen Umgebung allmählig die gegenwärtige Stadt wächst.

Der deutsche Forscher Wilhelm von Taube zeichnet in seinem Reisebuch »Geschichts- und Landschaftsbeschreibungen des Königreichs Slawonien, Vojvodina und Srijem« wichtige Angaben über das neue Schloss, Parkanlage und andere Wahrzeichen von der Stadt auf. Dieses Buch wurde im Jahre 1777 in Leipzig herausgegeben, also in demselben Jahr, wenn das Schloss erbaut wurde. Das bedeutet, dass Taube an Ort und Stelle den Endarbeiten folgte. Der Schriftsteller beschreibt das Schloss sehr ausführlich und gibt an, dass Begleitobjekte für Dienstpersonal und Gäste immer noch im Bau wären. Genauso detailliert beschreibt er prachtvollere Parkanlage, die seinen Worten nach im Jahre 1780 vollendet werden musste. Daruvarer Schloss zählt übrigens zu den schönsten solcher Art in Slawonien, weshalb kaum zu wundern ist, dass man es an zahlreichen Zeichnungen und Gravüren jener Zeit findet. Aus diesem Grunde widmet auch die Ausstellung Unbekanntes Daruvar viel Raum und Aufmerksamkeit gerade diesem Schloss und seiner Umgebung.

Taube erwähnt, dass sich um das Schloss eine regelmässige Siedlung entwickelt mit 60 Gebäuden und zwei Kirchen. Kein Wort sagt er über das äussere Aussehen der Siedlung, jedoch weiss er aus anderen Quellen Bescheid, dass es sich um unansehnliche Familienhäuser und etwas bessere Gebäude der Gutsbesitzer handelt. Dieser Autor ist vielmehr an zahlreichen Warmquellen interessiert, von denen eine schon im Jahre 1762 eingerichtet wurde. Mazedonische Bauunternehmer bauten hier Badeort mit vier Bäder und dem Gasthof daneben. Taubes Worten nach kamen hierher um sich zu hei-

pališnim objektima i prati razvoj kupališta sve do prvih godina iza 1. svjetskog rata. Time ujedno daje važne podatke o počecima turizma u ovim krajevima. Izložba djelomično prati i razdoblje u kome dolazi

do znatnog napretka u gospodarskom razvoju vlastelinstva. To je doba Izidora Jankovića koji 1837. godine dobiva od Ferdinanda I vašarsku povelju, što je Daruvaru donijelo status trgovišta. U njegovo doba dolazi do razvoja vinogradarstva pa se u Daruvaru gradi veliki podrum i žitnica (danas zgrada DTO »Partizan«) a 1840. godine podiže pivovaru. Izidor Janković u svojoj oporuci spominje brojna naselja u koja je doveo doseljenike, uglavnom Čehe, Mađare i Nijemce.

Posljednja faza u razvoju predratnog Daruvara vezana je uz ime Julija Jankovića. On obnavlja dvorac i pomaže gradnju škola, cesta i drugih javnih objekata. Kad je 1879. godine prodao već znatno umanjeno imanje i dvorac Magdaleni Lechner od koje ga je naslijedio Antun Tüköry, dolazi do određene stagnacije u razvoju posjeda. Porodica Tüköry postepeno rasprodaje imanje, ali ipak gradi dvorac u Diošu i unosi neke novine u obradu zemlje. S njom u Daruvaru jača mađarski utjecaj koji se posebno pojačava poslije 1885. godine kad u grad stiže željeznička pruga. To je razdoblje naglog gospodarskog procvata grada koje traje sve do 1. svjetskog rata. Značajnu prepreku bržem širenju grada predstavlja upravo Tüköryjevo vlastelinstvo i željeznička pruga koja se nalazi u rukama mađarskog kapitala. U gradu se gradi veći broj javnih i poslovnih zgrada, razvijaju se manji industrijski pogoni, obrt, trgovina i banke. Daruvar postaje sve značajniji upravni i gospodarski centar

len Soldaten aus ganzen Slawonien, weshalb Antun Janković hier eine Wohnkaserne erbaute.

Taube erwähnt auch eine Spur vom römischen Kurort und nimmt an, dass er durch Erdbeben zerstört wurde.

Diese Ausstellung widmet auch eine besondere Aufmerksamkeit dieser Zeit, so dass eine grössere Anzahl von Reproduktionen Schilderung der ersten Badeobjekte ist, wodurch ihre Entwicklung bis zu den Jahren nach dem I Weltkrieg zu sehen ist. Dadurch gibt sie wichtige Angaben über die Anfängen des Tourismus in dieser Gegend.

Teilweise kann man auf dieser Ausstellung einem Zeitraum des raschen Fortschritts im wirtschaftlichen Leben der Grossgrundbesitzer folgen. Es ist die Zeit von Isidor Janković, der sich im Jahre 1837 von Ferdinand I ein Marktdiplom erworben hat, was Daruvar Status eines Marktfleckens brachte. Zu dieser Zeit kommt es zur Entwicklung von Weinbau, so dass in Daruvar ein grosser Weinkeller, Getreidespeicher (heute Gebäude DTO »Partizan«) und, im Jahre 1840, die Bierbrauerei gebaut werden. Isidor Janković erwähnt in seinem Testament zahlreiche Siedlungen, die er mit Tschechen, Ungaren und Deutschen besiedelt hat.

Der letzte Zeitabschnitt in der Vorkriegsgeschichte Daruvars ist mit dem Namen Julije Janković verbunden, der das Schloss renoviert, Schul- und Strassenbau sowie Bau von anderen öffentlichen Gebäuden fördert. Nachdem er im Jahre 1879 sein schon ziemlich notdürftiges Gut und Schloss an Magdalene Lechner verkauft (ihr Nachfolge war Antun Tüköry), geriet das Gut in Periode der Stagnation in der Entwicklung. Die Familie Tüköry verkauft nach und

u kome se početkom ovog stoljeća gradi kanalizacija, asfaltiraju nogostupi i uvodi električna rasvjeta.

Prikazom takvog Daruvara i završava Biželjeva zbirka »Nepoznati Daruvar«. Nekoliko reprodukcija iz poslijeratnog razdoblja samo potvrđuje činjenicu da je grad svoju fizionomiju stekao mnogo ranije.

Mnogo je toga što je bilo karakteristično za Daruvar nepovratno nestalo u prošlom stoljeću, mnoge vrijednosti su se izgubile, ali su stvorene nove koje u mnogome narušavaju sliku o idiličnom i pomalo seoskom životu Daruvara i njegovih stanovnika. Zasluga je autora ove izložbe što je mnoge od nestalih vrijednosti otkrio u prašnim arhivima i obnavljajući ih sačuvao za buduće generacije. Time je isto kao i neki njegovi prethodnici iz Foto-kluba Daruvar nastojao zainteresirati građane Daruvara za prošlost grada i dati poticaj za skupljanje dokumenata i eventualno izlaganje u zbirkama Daruvarskog muzeja. Vjerovatno će se javiti i potreba za obnavljanjem rada Foto-kluba a i interes za istraživanje davne prošlosti grada, za razdoblja prije naše ere kao i za rimsko razdoblje. S više će se pažnje istraživati nekadanje rimske Aquae Balissae i nastojati da se na jednom mjestu prikupe svi spomenici našega grada koje danas treba tražiti u mnogobrojnim muzejima i privatnim zbirkama na području bivše Austro-Ugarske. Možda će Biželjeva zbirka reprodukcija potaknuti zanimanje za izučavanje srednjovjekovnog razdoblja ovog kraja kad je na području našega kraja postojao bogat i dosad neproučen život. Trebat će osvijetliti i sudbinu ovih krajeva u razdoblju turske vladavine od 1542. do kraja 17. stoljeća, kad su Turci koristili ovdašnju toplu vodu, kao i Rimljani prije njih, i koji su naselje zvali

nach das Besitztum. Trotzdem wird zu dieser Zeit das Schloss Dioš erbaut und gewisse Neuerungen im Bodenbebau werden eingeführt. Mit dieser Familie geht der Einfluss Janković's immer mehr zurück und Daruvar bekommt einen immer stärkeren ungarischen Einfluss zu spüren, der nach 1885 noch intensiver wird, nachdem in diese Stadt die Eisenbahn gekommen ist. Es ist eine Zeit des raschen und regen wirtschaftlichen Aufschwungs der Stadt, der bis zu dem I Weltkrieg reicht. Ein bedeutsamer Hemmschuh der schnelleren Expansion der Stadt ist gerade das Grossgrundbesitztum Tükörys und die Eisenbahn, die sich in den Händen des ungarischen Kapitals befindet. Es werden zu dieser Zeit zahlreiche öffentliche Gebäude, Geschäftshäuser und kleine Industriebetriebe gebaut. Das Gewerbe, Handel und Bankwesen blühen; Daruvar spielt eine immer wichtigere Rolle als Verwaltungs- und Wirtschaftszentrum dieser Gegend, wo im frühen 20. Jahrhundert Kanalisation gebaut, Fusswege gepflästert und elektrischer Strom eingeführt werden.

Mit einer solchen Schilderung endet auch Biželjs Ausstellung Unbekanntes Daruvar. Wenige Reproduktionen aus der Nachkriegsperiode bestätigen die Tatsache, dass sich diese Stadt ihre Phisionomie viel früher erworben hat.

Vieles, was für Daruvar charakteristisch war, ist im vorigen Jahrhundert unwiederkehrlich verlorengegangen, viele Werte sind verschwunden, aber es werden neue Schätze erzeugt, die die Vorstellung von einem idyllischen Landleben Daruvars und seiner Einwohner ändern. Das Verdienst des Autors dieser Ausstellung besteht darin, dass er viele in verstaubten Archiven vergessene Werte zu entdecken und erneuern verstand, um sie für seine Nachfolgen aufzubewahren.

Ilidža. Nije potpuno rasvijetljeno ni razdoblje s početka 18. stoljeća kad ovaj kraj zaposjeda austrijska vojska a kao vlasnici pojedinih naselja se javljaju razni njemački oficiri i strani moćnici.

Možemo poželjeti da djelo koje je ovom izložbom prikazao Drago Biželj bude prvi korak ka boljem i svestranijem upoznavanju našega grada i njegove bogate historije. Ljubav s kojom je autor radio svoje reprodukcije zaslužuje da pokrene na rad sve one koji se bave fotografijom kao svojevrsnim dokumentom i kao umjetničkim tumačenjem stvarnosti.

prof. Josip Matušek

Seinen Vorgängern im Photoklub Daruvar ähnlich hatte er vor, seine Mitbürger für die Vergangenheit Daruvars zu interessieren und zugleich sie dazu anzuspornen, Dokumente zu sammeln und auszustellen. Wahrscheinlich kommt es in der Zukunft zu einer Erneuerung der Photoklubtätigkeit und zu einem höheren Interesse an der Forschung der Vergangenheit dieser Stadt, sowohl vor unserer Zeitrechnung als auch der Römerzeit.

Es werden künftig mit grösserer Aufmerksamkeit die römischen Aquae Balissae ausgeforscht. Wir werden uns darum bemühen, alle in zahlreichen Museen und Privatsammlungen des damaligen Österreich-Ungarn zu suchenden Denkmäler dieser Stadt auf einem Platz auszustellen. Vielleicht wird diese Ausstellung Biželjs auch ein Interesse für das Mittelalter erwecken, wenn in dieser Gegend ein reges und bisher unerforschtes Leben existierte. Es wäre notwendig, den Zeitraum zwischen 1542 und dem späten 17. Jahrhundert zu erforschen, wenn die Türken das Warmwasser gebraucht haben (genauso wie vorher die Römer) und die Siedlung Ilidža benannt haben. Nicht völlig geklärt ist auch die Zeit am Anfang des 18. Jahrhunderts, wenn diese Gegend von österreichischen Soldaten besetzt wurde und wenn Inhaber einziger Siedlungen deutsche Offiziere und andere fremde vermögende Personen wurden.

Hiermit äussern auch wir einen Wunsch, dass diese Ausstellung Drago Biželjs der erste Schritt zu einer tieferen und allseitigeren Kenntnis unserer Stadt und ihrer reichen Geschichte wird. Die ausserordentliche Begeisterung, mit der der Autor alle seine Reproduktionen hergestellt hat, soll alle Photographieliebhaber dazu bringen, mit diesem Ausdrucksmittel die Wirklichkeit künstlerisch zu gestalten.

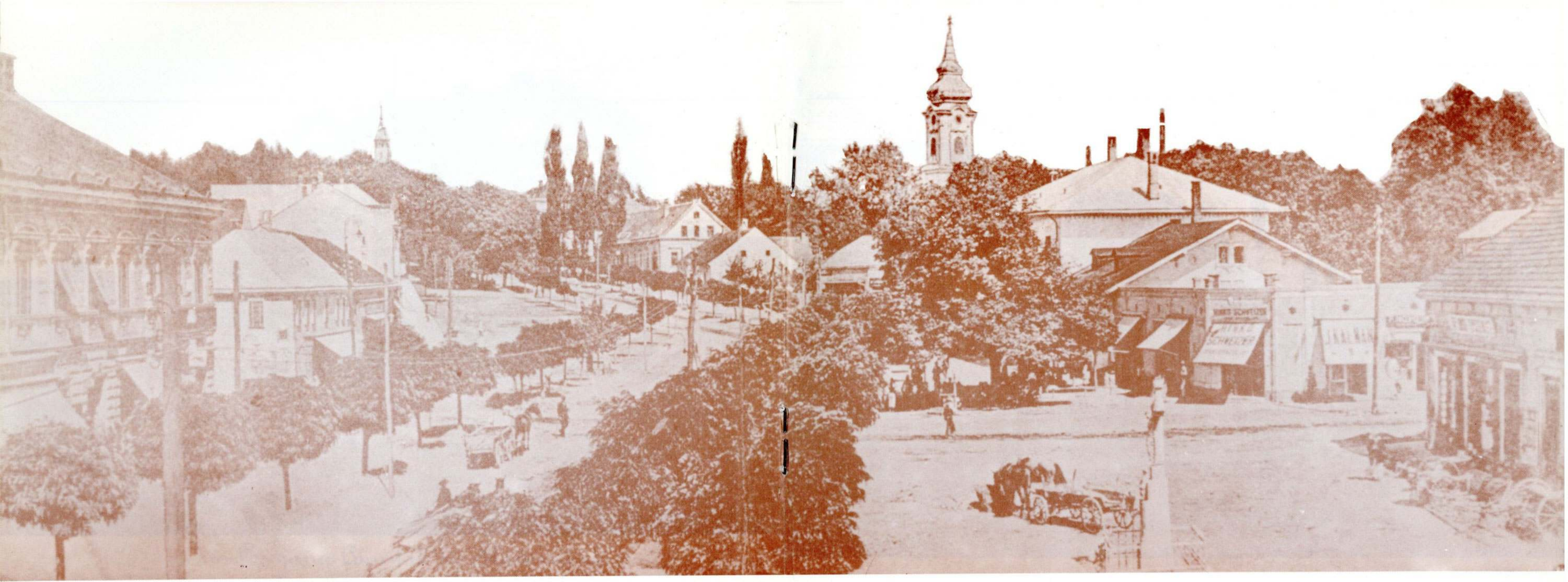
Prof. Josip Matušek

DVORAC GROFOVA JANKOVIĆA U DARUVARU
- XVIII. VJEK -

Vormals gräfl. Jankovich'sches Schloss Darüvár
im Požeganer Comitatz in Slavonien.

Dovoljan je samo korak i već ste kraj Prve hrvatske štedionice ili Livia Heima. Kupujete ansichtkartu Gruss aus Bad Daruvar i gledate kako taljige i platonie zamjenjuje prvo sandučasti samovoz, a onda i vespe i domaći automobili strane proizvodnje.

S mjesta na kojem je Český dům samo daleka budućnost oku ništa ne priječi da obuhvati svu raskoš dvorca Janković. A pred njim pripravljene čeze i konjušar koji pregrštima zobi podgrijava strpljenje rasnih životinja, dok se gospoda još bave toiletteom. Pod tendom na balkonu igraju se djeca. Ili se na povjetarcu ljuljuška korzet i drugi, da oprostite, unterveš. Ili laquais rastjeruje muhe smiješnim pokretima ruke. Noblesse oblige.

Kasnije, opet, carski kraljevski dvorski fotograf Varga ovjekovječuje ženskad familije Tüköry, dok mahovina lagano, ali sigurno osvaja golemi krov na kojem se pojavljuju i nestaju prozori različita oblika.

Kroz pedantno poredane rundele i kraj Acer Negunda, još sklonog savijanju španciraju slavonski soldati, preteče bade-gestica-suvremenica. A kako se mijenjaju boje njihovih uniformi i dužina brkova tako Ivanova kupka iza njihovih leđa postaje Johannesbad, pa Jovanovo kupatilo. A Schlammbäder Glibke kupelji. A njima, vojnicima, dobro se vidi, posve svejedno. Puca im baš. Oni će lijepo u kupališno svratište na litru i sifon i novine na bambusovu stalku. Pri društvenom saobraćaju, znaju, posredovat će upravo ne-usiljeno. I što im još treba?

A i vama. Zar je asfalt baš uvijek nenadoknativa tekovina? Nije li velika stvar i pohvaliti se jednom od prvih javnih električnih rasvjeta, pa makar bandere nikle na blatnim ulicama malog trgovišta? Osjetiti draž tog postignuća također nije malo. Takvu mogućnost pruža vam jedino ova izložba i vaša mašta. Iskoristite barem jedno.

Mato Pejić

Katalog

1. *Najstariji poznati porodični grb grofova Jankovića datuvarskih*
2. *Dovelja vađarska Isidoru Jankoviću 1837. godine (1-3 strana) kojom Datuvar dobioa status trgovišta*
3. *Posljednji iz porodice grofova Jankovića datuvarskih - umro u Beču 1904. godine*
4. *Dvorac grofova Jankovića - graden 1771 - 1777. godine prema Hübn-ovoj litografiji iz 1861. godine*
5. *Dvorac grofova Jankovića krajem 18. stoljeća (crtež nepoznatog autora)*
6. *Dvorac i park početkom prošlog stoljeća (pogled s juga iz današnje Svačićeve ulice)*
7. *Pogled na dvorac i park s juga krajem prošlog stoljeća*
8. *Pogled na dvorac od sjeveroistoka (iz današnje Gundulićeve ulice) krajem prošlog stoljeća*
9. *Dvorišna strana sjevernog krila dvorca krajem prošlog stoljeća*
10. *Dvorac Jankovića za I svjetskog rata*
11. *Dvorac Jankovića sa sjevera - poslije I svjetskog rata*
12. *Vlastelinska žitnica izgrađena prije 1848. god. - danas zgrada DTO „Partizan“ (iz arhiva M. Pavića)*
13. *Reprodukcija prvog poznatog crteža Datuvarskih kupki krajem 18. stoljeća*
14. *Blatne kupke krajem 18. stoljeća (crtež nepoznatog autora)*
15. *„Ivanove kupke“ - sagrađene 1810 - 1818. godine*
16. *Datuvarske kupke 1906. (današ Ivanove kupke)*

17. *Daruvačke kupke 1906. (današ Centralna blatna kupka)*
18. *Daruvačke kupke 1906. godine*
19. *Daruvačke kupke (Švicarska kuća) 1906. godine*
20. *Daruvačke kupke 1906. godine*
21. *Daruvačke kupke 1910. godine*
22. *Daruvačke kupke 1910. godine*
23. *Daruvačke kupke 1915. godine*
24. *Reprodukcija najstarijeg crteža Daruvara iz 1793. godine*
25. *Sjeverni dio daruvačkog tga s vlastelinskim kupališnim sotalištem 1890. godine*
26. *Južni dio tga sa zgradom današnje Slavonije 1890. godine*
27. *Daruvački tga s plinskom javnom rasvjetom 1900. godine*
28. *Današnja Radićeva ulica s plinskom javnom rasvjetom 1900. godine*
29. *Proslava 25. godišnjice DVD-a 1905. godine na daruvačkom tgu pred zgradom današnjeg OJP-a*
30. *Daruvački tga s električnom javnom rasvjetom, koju dobiva 11. svibnja 1907. god.*
31. *Daruvački tga 1913. godine*
32. *Južni dio daruvačkog tga 1920. godine - u lijevom uglu gradska vaga*
33. *Pogled na bivšu Jelačićevu ulicu (današ Radićeva ulica) i zgradu Slavonije*
34. *Daruvački tga 1925. godine prilikom prvih želvenih svečanosti (iz arhiva Čeha i Slovaka Daruvar)*
35. *Daruvački tga i prvi autotaksi 1930. godine*
36. *Pogled na daruvački tga 1938. godine (iz arhiva F. Lokolata)*

DARUVAR DANAS

Daruvar je grad u sjevernoj Hrvatskoj smješten uz rijeku Toplicu na šumovitim obroncima zapadnog Papuka. Ovaj grad parkova i zelenila je zbog prirodnih izvora tople vode s ljekovitim svojstvima od davnina poznat kao kupališno lječilišno turističko mjesto.

Danas je Daruvar sa 9 661 stanovnikom sjedište općine u kojoj na preko 613 kvadratnih kilometara živi preko 31 tisuću stanovnika i nosilac njenog ukupnog društveno ekonomskog, kulturnog i društveno-političkog potencijala i razvoja.

Općina Daruvar je organizirana u 75 naselja u kojima živi mnogonacionalan živalj. Najviše je Hrvata, Srba, Čeha, Jugoslavena, Mađara i ostalih pripadnika dvadesetak naroda i narodnosti. Po društvenom proizvodu, dohotku, produktivnosti, osobnim dohocima, zaposlenosti Daruvar spada u donju polovicu srednje razvijenih općina u SR Hrvatskoj.

Osnovne grane privrede su metalna industrija, poljoprivreda, ugostiteljstvo i turizam, trgovina a nosioci razvoja u tim oblastima su radne organizacije Dalit i MPD, Podravkine OOUR-i, Ribnjačarstvo u Končanici, Irida, Veterinarska stanica, Daruvarske Toplice, Kamen, Vesna i druge.

Daruvar ima skladan urbanistički razvoj s potpuno izgrađenom infrastrukturom. Intenzivna je stambena izgradnja.

U pogledu individualnog standarda gledano kroz broj radio i TV prijemnika, osobnih automobila i slično

GEGENWÄRTIGES DARUVAR

Daruvar ist eine Stadt in Nordkroatien, die im Tale des Flusses Toplica, am waldreichen Fusse des westlichen Papuk liegt. Parkanlagen und Grün in Hülle und Fülle, natürliche Thermalquellen mit heilsamen Wirkungen, das sind Wahrzeichen, die seit langem das Bild eines Heilbad- und Fremdenverkehrszentrums prägen.

Mit seinen 9.660 Einwohner ist Daruvar heute Sitz der Gemeinde mit einer Fläche von 613 qkm und insgesamt 31.000 Einwohner. Es ist zugleich das gesellschaftspolitische, kulturelle und wirtschaftliche Zentrum und Träger der Entwicklung.

In der Gemeinde Daruvar sind 75 Siedlungen, wo mehrere Völker und Nationalitäten leben. Die zahlreichsten sind Kroaten, Serben, Tschechen, Jugoslaven, Ungaren sowie Angehörigen weiterer 20 Völker und Nationen.

Gemäss seinem Gesellschaftsprodukt, Einkommen, Produktivität, persönlichen Gehalten und Beschäftigungsgrad zählt Daruvar zu den mässig entwickelten Gemeinden in SR Kroatien.

Die wichtigsten Wirtschaftszweige sind Metallindustrie, Landwirtschaft, Gaststättengewerbe, Tourismus und Handel, und die Hauptträger dieser Entwicklung sind die Firmen Dalit, MPD, Irida, Ribnjačarstvo Končanica, Podravka, Veterinarska stanica, Daruvarske Toplice, Kamen, Vesna u.a.

Daruvar entwickelt sich gleichmässig urban und besitzt eine völlig ausgebaute Infrastruktur. Wohnungsbau ist ziemlich intensiv. Dem persönlichen Standard

Daruvar se može ubrojiti u razvijenije gradove odnosno općine u SFRJ.

Dobro je povezan cestovnom i željezničkom mrežom s ostalim dijelovima Jugoslavije.

Daruvar je sjedište Saveza Čeha i Slovaka u SR Hrvatskoj. Tu se izdaje i tjednik Jednota na češkom jeziku a na lokalnom radiju dio programa se također emitira na češkom jeziku.

Svakog 1. svibnja Daruvar je domaćin velike jugoslavenske manifestacije kulturno-umjetničkog stvaralaštva mladih — Daruvarskih susreta a često i Žetvenih svečanosti pripadnika češke narodnosti.

U pojasu umjerene kontinentalne klime na 155 metara nadmorske visine Daruvar je sa brojnim izletištima u neposrednoj blizini izuzetno atraktivno mjesto za provođenje liječenja, odmora i rekreacije uz mogućnost lova i ribolova. Njegovi parkovi poznati su po egzotičnim primjercima flore.

Nikola Ječmenica
predsjednik turističkog društva
Daruvar

nach, in Verbindung mit Anzahl von Rundfunk- und Fernsehapparaten sowie Personenkraftwagen, könnte man Daruvar zu den höher entwickelten Städten bzw. Gemeinden Jugoslawiens zählen.

Die Stadt hat gute Verkehrsverbindungen mit anderen Teilen Jugoslawiens (sowohl Strassen, als auch Eisenbahnverbindungen). Daruvar ist Sitz vom Bund der Tschechen und Slowaken in SR Kroatien. Hier wird die Wochenzeitschrift »Jednota« (»Einheit«) in tschechischer Sprache gedruckt und ein Teil der örtlichen Sendung im Rundfunk ist auch in tschechischer Sprache.

Jedes Jahr am 1. Mai findet in Daruvar eine grosse jugoslawische Manifestation des kulturellen und künstlerischen Schaffens der Jugendlichen statt — Daruvarski susreti (Daruvarer Begegnungen), öfter auch Erntefest der Angehörigen tschechischer Nationalität.

Daruvar befindet sich in Erdgürtel eines mässigen, kontinentalen Klimas, in Meereshöhe von 155 m und dank diesen Wahrzeichen is es mit zahlreichen nicht weit gelegenen Ausflugsorten eine sehr attraktive Ruhestätte, Kur- un Rekreationszentrum. Es besteht die Aussicht, die Freizeit irgendwo auf der Jagd oder beim Fischangeln zu verbringen.

Die Parkanlagen Daruvars sind durch exotische Floraexemplare berühmt.

Nikola Ječmenica
Präsident der touristischen Gesellschaft
Daruvar